

ИЗВЈЕШТАЈ РЕЦЕНЗЕНТА ЗА СТУДИЈСКИ ПРОГРАМ

Подаци о високошколској установи	
Назив, адреса и е-mail адреса институције	Универзитет за пословне студије, Бања Лука, Јована Дучића 37а, ups@univerzitetps.com Факултет за екологију
Интернет адреса	www.univerzitetps.com
Назив, број и датумакта о оснивању	Одлука о оснивању, 01/2006. од 25. 1. 2006. године
Пореско-идентификациони број (ПИБ)	ЈИБ 4402390490009
Матични број додијељен од Републичког завода за статистику	11003818
Име, презиме и адреса (назив и сједиште) оснивача	Радован Клинцов, Ранка Шипке 85, Бања Лука
Број и датум одлуке о именовању лица овлашћеног за заступање	071-0 Рег-07-001691
Број и датум дозволе за рад високошколске установе	Решење Министарства просвете и културе РС о испуњености услова за почетак рада Универзитета за основне студије, број: 07.4-3664-2-3 /07 од 15. 08. 2007. године за извођење студијског програма Факултета за екологију. Дозвола за извођење студијског програма Екологија на првом циклусу студија, у трајању четири године одакадемске 2011/12 године, број: 07.023/612-410-2/10 од 23.05.2011. године. Решење о испуњености услова за извођење другог циклуса студијског програма: Екологија - 60 ЕЦТС бодова број: 07.023/612-429-1/11 од 23.02.2012. године, којим се изводи одакадемске 2012/13. године.
Број и датум дозволе за рад ван сједишта	Решење Министарства просвете и културе РС о испуњености услова за извођење студијског програма ван сједишта број 07.023/612-429-3/11 од 03.07.2012. год., којим се изводи одакадемске 2012/13. године.
Организациона јединица на којој се изводи студијски програм и одговорна лица	Факултет за екологију, Проф. др Обренија Каламанда
Контакт особа:	Проф. др Радован Клинцов

Број телефона:		++ 387 51 248 335
Студијски програми пријављени за евалуацију		
Назив студијског програма:	Ниво студија	Назив(и) излазних квалификација
Екологија	Други циклус	Мастер екологије – 300 ЕЦТС

<p>ДОБРЕ СТРАНЕ:</p> <p>Б.2.1. Постоје документи којима се регулише процедура доношења и измјена студијских програма као и којима се дефинише учешће студената и заинтересованих страна (Статут Универзитета за пословне студије-Прилог 2.0; Стратегија Универзитета за пословне студије- Прилог Б.1.1.3.; Извод из елабората о оправданости оснивања и извођења првог циклуса студијског програма Екологија-Прилог Б.2.2.2.1). Наведени су референтни студијски програми и објашњене стручне сличности и разлике (Извештај о упоређивању студијских програма-Прилог Б.2.2.2.2). Образовни циљеви студијског програма укључују и остварују четири препоруке Савета Европе у вези сврхе високог образовања, а тела која су укључена у реализацију тих циљева су: Комисија за осигурање квалитета, Тимови за осигурање квалитета, Председник комисије за осигурање квалитета и Координатор за осигурање квалитета. Такође се користе и спроводе смернице дефинисане у следећим документима:</p> <p>Прилог Б.2.1.1. Правилник о усвајању студијских програма   Прилог Б.2.1.2. Поступак за обезбеђење квалитета образовног процеса   Прилог Б.2.1.3. Правилник о академским студијама другог степена   Прилог Б.2.1.4. Правилник о академском организовању трећег циклуса   Прилог Б.2.1.5. Правилник о областима образовања   Прилог Б.2.1.6. Правилник о научним и уметничким областима, пољима и ужим научним областима</p> <p>Б.2.2. Студијски програм има јасно дефинисане образовне циљеве који су усклађени са стратешким документима и постоје докази њихове остваривости. Образовани циљ студијског програма је усавршавање достигнутих компетенција и вештина из области екологије, које се надограђују кроз складан однос теоријске, практичне и теренске наставе усмерене ка стицању знања и практичних вештина које студенти могу применити у будућем ангажовању у домену екологије и заштите животне средине. Стицање и усавршавање неопходних знања, вештина и способности из области екологије и заштите животне средине образовањем стручњака са теоријским и практичним знањем који ће се успешно укључити у решавање својих професионалних задатака и омогућити решавање све већих еколошких проблема у животној средини.</p> <p>Развој креативних способности студената подстиче се практичном наставом кроз већи број вежби и задатака које студент реализује. Референтна документа која то показују су:</p> <p>Прилог Б.1.1.3. Стратегија Универзитета за пословне студије   Прилог Б.2.2.1. Правилник о областима образовања   Прилог Б.2.2.2. Уредба Владе Републике Српске, којом се дефинише опис и структура студијског програма у процесу лиценцирања</p> <p>Б.2.3. Акти којим су дефинисане процедуре за процес развоја, предлагања, прихватања, праћења и спровођења студијских програма су: Статут, Правилник о студијским програмима, Стандарди за обезбеђење студијских програма, као и Поступком за обезбеђење квалитета образовног процеса на Универзитету за пословне студије Бања Лука. Овим Правилником о усвајању студијских програма утврђени су и поступак за израду, измену и усвајање студијских програма, те њихова садржина на Универзитету за пословне студије Бања Лука, као и предавање истих у процедуру лиценцирања и акредитације.</p> <p>У овај поступак укључују се, директно или индиректно, сви релевантни актери: наставници, тржиште рада, студенти и потенцијални студенти, а на начине прописане овим Правилником.</p> <p>Предвиђено је учешће студената у научно-истраживачком раду на следеће начине:</p> <p>-Писање семинарских и приступних радова који су истраживачког карактера</p>

- Завршни радови (првог и другог циклуса студија) су истраживачки
- Студенти раде пројекте у тимовима преко Научно-истраживачког института Универзитета.

Стручна пракса је организована од стране Универзитета. Са одговарајућим партнерима потписани су уговори о обављању стручне праксе и докази да сви студенти пролазе кроз стручну праксу (извештаји ментора итд.). У циљу обезбеђења вишег нивоа научно-истраживачког рада склопљени су уговори о наставно-научној сарадњи са више институција из Републике Српске – Бања Лука, Факултет за примењену екологију – Футура Београд, Институт за истраживање одрживих екосистема Велика Горица – Загреб. Студенти Факултета за екологију Универзитета за пословне студије Бања Лука проводе научно-стручну праксу и теренску наставу у Пољопривредном институту као и на пољима Економије Пољопривредног института Републике Српске, Водоводу Бања Лука, Нора пласт – рециклажном центру.

На Универзитету и Факултету за екологију је формирана Комисија за квалитет и Тим за квалитет који стално прате наставни процес, прате развој нових технологија из научне области која се изучава на Факултету за екологију и покрећу иницијативу за иновирањем Студијских програма надлежним органима Факултета за екологију и Универзитета (Прилог 2.2 Правилник о осигурању квалитета на Универзитету).

Радно оптерећење студента мери се на основу ЕЦТС бода, обзиром на време које је потребно за завршавање и савладавање јединице студијског програма, односно остваривање исхода учења. Бод омогућава студентима и наставницима утврђивање обима и нивоа учења, полазећи од постигнутих исхода учења и процењеног оптерећења израженог у сатима рада. Број стечених бодова на предметима одговара стварном оптерећењу студената. Број бодова који се стиче у оквиру предмета равномерно је распоређен на предиспитне и испитне активности. Референтна документа којима је то предвиђено су: Правилник о оцењивању студената, Правилник о ЕЦТС бодовима, шифровању и силабусу и Прилог Б.2.3.4.0. Правилник о оптерећењу студената по предмету, семестру и студијском програму.

Завршни радови студената одговарају академским захтевима у складу са нивоом студија и сви студенти пролазе кроз процедуру јавне одбране рада (Прилог Б.2.3.5.0. Правилник о изради и одбрани Завршног рада).

Стечене квалификације реално осликавају стечени ниво знања. За решавање еколошких проблема који су дубоко угрозили капацитет животне средине и здравље људи, а тиме и квалитет живљења, веома је значајна: еколошка едукација будућих кадрова, обезбеђење приступачног, доступног, висококвалитетног образовања у складу са потребама окружења и студената и обезбеђење одговарајуће основе за даље усавршавање на постдипломским студијама.

Б3. Студентима је омогућено да имају активну улогу у креирању процеса учења (предлагању квалитетних иновативних решења) путем учествовања студената у Комисијама за израду Студијског програма и учешћу у доношењу одлука у Научно наставном већу, Сенату универзитета и Управном одбору.

Овакав приступ одражава се позитивно на оцењивање студената, јер се оцењивање студената врши по предмету за сваки предмет по критеријумима који су дати у силабусу, а у чијој изради и одлучивању су учествовали и студенти путем својих представника. Примена начина оцењивања објашњена је у Статуту Универзитета и у Правилнику о оцењивању студената.

Обрасцем ОБ 11- књига предмета дефинисане су методе оцењивања за сваки предмет. Статутом и Правилником о поступку и начину оцењивања студената прецизно су дефинисани: начин провере знања, компетенције и вештине студената и транспарентност метода, као и праг пролазности сваке оцено.

Различитости студената у начину усвајања знања се вреднују кроз континуирану проверу знања у току предавања и вежби, самосталним и тимским радом и завршном провером знања. Настава се изводи путем теоријског излагања, вежби на часу, консултација и других врста саветовања студентима у току семестра, самостални рад код куће, семинарски рад или пројектни рад појединачно у складу са потребама студената, консултације са професором у заказаном термину (једном седмично).

Студенти имају удела у евалуацији наставног плана и програма и наставног процеса и резултати се анализирају ради идентификовања мера побољшања. Студенти су укључени у управљачка тела.

Студенти су упознати са правилима студирања и процедуром жалбе и документи су им стално доступни (web сајт, студентска служба, огласна табла, књига утисака).

Б 4.Процедура за стицање и признавање квалификација је дефинисана следећим документима:

Прилог Б.4.1.0. Статут

Прилог Б.4.1.1. Правилник о условима уписа, преписа и признавања испита са других високошколских установа

Прилог Б.4.1.2. Правилник о поступку еквиваленције раније стечених звања са новим звањем

Прилог Б.4.1.3. Правилник о признавању страних високошколских исправа.

Комисија за признавање испита је одговорно тело које врши анализу и признавање положених испита са друге ВШУ.

Процедура уписа студената је регулисана Статутом Правилник о условима уписа, преписа и признавања испита са других високошколских установа, Уредбом Владе Републике Српске код лиценцирања студијских програма.

Процедура уписа студената је усклађена са законском регулативом, што је описано у следећим документима:

Прилог Б.4.1.0. Статут

Прилог Б.4.1.1. Правилник о условима уписа, преписа и признавања испита са других високошколских установа

На Универзитету за пословне студије основан је тим за међународну сарадњу. У раду тима учествују професори и сарадници, како Универзитета за пословне студије, тако и професори са партнерских високообразовних институција. У циљу што бољег рада овог центра, отворена је посебна канцеларија са свом потребном опремом, али је за потребе организовања међународних скупова, гостујућих предавања, састанака са представницима међународних високообразовних институција и установа на располагању цела инфраструктура Универзитета. Информације о расположивим програмима и начинима конкурисања студенти Универзитета за пословне студије могу да добију у Студентској служби Универзитета, Канцеларији за међународну сарадњу, Универзитета као и на Научно – истраживачком институту Универзитета за пословне студије и на web сајту Универзитета.

Б.5.1. Установа је у Апликационом формулару навела да је на сваком студијском програму на Универзитету запослен довољан број наставног кадра у сталном радном односу са пуним радним временом, како би се осигурали квалитет и континуитет учења и потакнули вањски сарадници да се укључе у академске процесе. Услови пријема и рада наставника и сарадника су усаглашени са Законом о високошколском образовању Републике Српске. Наставници и сарадници се бирају путем јавног конкурса који се расписује пре почетка академске године, у неком од дневних јавних гласила, у којем су наведени општи и посебни услови које кандидати требају да испуњавају. Услови запошљавања, као и избор, стручно и научно усавршавање наставника су дефинисани Статутом Универзитета, као и осталим нижим правним актима Универзитета, а све у складу са Законом о високом образовању Републике Српске. (Прилог Б 5.1.0. Статут Универзитета за пословне студије) (Прилог Б 5.1.1. Правилник о избору у звање наставника и сарадника) (Прилог Б 5.1.2. Правилник о стручном и научном усавршавању наставног особља Универзитета за пословне студије Бања Лука)

Универзитет за пословне студије одржава документацију о избору и напредовању наставника којом доказује испуњавање услова као што су: Научни и стручни радови наставника који упућују на научну област за коју се бира и предмете за које је наставник одговоран (библиографија).

Б.5.2. Сенат Универзитета, на предлог факултета Универзитета, доноси за сваку студијску годину програм стручног усавршавања и образовања запослених, који садржи облик његове реализације, место и време реализације, финансијска средства потребна за реализацију стручног усавршавања и образовања и динамику њиховог обезбеђивања.

Правилником о стручном и научном усавршавању наставног особља Универзитета уређена су остваривања права запослених наставника на Универзитету на коришћење одсуства ради образовања и стручног и научног усавршавања, организација стручног усавршавања и образовање из појединих области, као и саопштавање нових достигнућа у науци и струци.

Б.5.3. Универзитет за пословне студије научно истраживачки рад препознаје као један од приоритета. Поред финансијске помоћи, наставнике у том смислу стимулише кроз могућност објављивања радова у Часопису универзитета „Пословне студије“, који је према класификацији ресорног Министарства науке и технологије

Владе Републике Српске категорисан у часопис прве категорије, затим кроз организацију међународних научних скупова али и кроз пројекте у које је укључен Универзитет. Посебно треба истаћи да је Универзитет за пословне студије, оснивањем Научно истраживачког института обезбедио све услове за несметан научно истраживачки рад. Универзитет за пословне студије израђује годишњи извештај о научним и стручним активностима наставника и сарадника, а праћење и анализа научног и стручног рада наставника и сарадника спроводи се на нивоу организационих јединица (факултети).

Прилог: Правилник о стручном и научном усавањавању наставног особља Универзитета за пословне студије Бања Лука, Правилник о издавачкој делатности, База података наставног особља и сарадника - CV обрасци, Уговор EBSCO база, Статут научно истраживачког института УПС-а.

Б.6.1. Политика Универзитета за пословне студије у вези са стањем и унапређењем простора и опреме је јасно дефинисана од оснивања институције. Опште стање простора за извођење наставе и друге садржаје је задовољавајуће, подлеже континуираној провери на бази броја студената студијског програма. Универзитет за пословне студије има оговарајући простор у седишту Универзитета од 3368,82 m², као и за извођење наставе ван седишта и то у Источном Сарајеву простор са укупном површином од 1302,00 m². Доступност простора и опреме (лабораторија) студентима Екологије је целодневна.

Б.8. Информације о раду високошколске установе, и о студијским програмима се редовно ажурирају и објављују, видљивост установе у јавности је сегмент којем се посвећује велика пажња. Студијски програми доступни су на web страници Универзитета за пословне студије <http://www.univerzitetps.com>

Студијски програми и звања доступни су у брошурама и у водичу за будуће студенте. Брошуре су доступне у штампаној верзији и раде се пред почетак уписне кампање. Водич за будуће студенте доступан је у штампаној и електронској верзији која је доступна на web страници Универзитета и на друштвеним мрежама (Facebook i Twitter).

За сваку академску годину одељење за информисање Универзитета прави план информисања студената, наставног и ненаставног особља и шире јавности, а који је у сагласности са политиком и стратегијом Универзитета.

Водич за будуће студенте се израђује сваке академске године. Брошуре су доступне у штампаној верзији и раде се пред почетак уписне кампање.

Б.9. Редовно праћење, анализа и иновирање студијских програма се ради сваког семестра или годишње, било да се ради о изменама у оквиру 20 ЕЦТС бодова, о лиценцирању нових студијских програма или о измени постојећих у смислу садржаја предмета, исхода учења и литературе. Ова активност је доказ да се о квалитету размишља континуирано и да се студенти припремају, како за тржиште рада, тако за стицање најновијих научних знања. (Прилог Б.9.1.1 Студијски програм Екологија)

Начин на који се врши ревидирање студијских програма је заснован на детаљној анализи. Анализа подразумева:

1. Праћење најновијих научних достигнућа за сваки поједини предмет за шта су задужени одговорни наставници
2. Инфорације о најновијој литератури
3. Анализа резултата анкетаирања студената о задовољству студијем
4. Анализа резултата анкетаирања послодаваца о задовољству знањем свршених студената
5. Косултације са привредницима што доказују уговори о пракси и сарадњи са привредним субјектима
6. Анализа ранијих искустава у наставном процесу.

Реализоване мере за унапређење проистекле из анализе студијских програма из препорука датих током претходних вањских евалуација студијског програма су: Побољшан је квалитет студијског програма Екологија изменама и допунама садржаја силабуса. Исход учења и примена ЕЦТС бодова су прилагођени Закону. Иновирани су постојећи Информациони систем.

Б.10. Агенцији за акредитацију високошколских установа Републике Српске је достављен "План активности за отклањање примедби Комисије за акредитацију акредитоване високошколске установе Универзитета за пословне студије за период фебруар 2013. године - фебруар 2017. године", број 1355/13 од 29.3.2013. године, као

и "Извештај о реализацији плана активности за отклањање примедби комисије за акредитацију акредитоване високошколске установе Универзитета за пословне студије - за период фебруар 2013. године - фебруар 2017. године", број 655/15, од 24.2.2015. године. У овим документима, датим у прилогу, се може видети да су постављени јасни задаци како отклонити примедбе и побољшати стање, као и да су сви задаци извршени те да је стање по свим датим примедбама значајно поправљено. Нарочито треба истаћи: 1. Побољшану Стратегију развоја Универзитета; 2. Урађену ревизију и иновирање свих студијских програма; 3. Нови правилник о оцењивању; 4. Повећан број библиотечких јединица на страним језицима, као и претплату на EBSCO базу; 5. Нови интегрисани информациони систем; 6. Изузетно побољшање у сегменту доступности информација, комуникације са циљним групама, доступност ван региона и сл.; 7. Доступност информација са интернет странице на енглеском језику; 8. Изузетно повећан број: споразума, пројеката, међународне сарадње; 9. Побољшани исходи учења и компетенције унутар колегија сваког студијског програма; 10. Укљученост студената у рад Универзитета, као и практична настава.

Прилог Б.10.1.1.0 План активности за отклањање примедби комисије за акредитацију; Прилог Б.10.1.1.1 Извештај о реализацији плана активности за отклањање примедби комисије за Акредитацију; Прилог Б.10.1.1.2 Самоевалуациони извештај за академску 2016/2017. годину.

СЛАБЕ СТРАНЕ:

Б.2.2. У приложеној документацији се не налази матрица исхода учења на нивоу студијског програма која јасно дефинише у оквиру којег предмета, у којем обиму и кроз које активности се остварују дефинисани исходи учења. Исходи учења су исувише општи и нису специфицирани.

Б.2.3. Студијски програми се ревидирају периодично и врше се измене, али није наведено колико често. Уговори са наведеним партнерима нису доступни, већ само уговори са две информатичке фирме за пружање њихових услуга, а не у сврху научно-истраживачког рада студената - Прилог 6.2. У документу Збирни преглед обрађених резултата анкета студената и других заинтересованих страна на ФИТД се налазе студентске и анкете запослених али за други факултет, а не за факултет за екологију, тако да није било могуће анализирати резултате релевантних анкета.

У документацији није нађен доказ да су завршни радови подвргнути провери с циљем онемогућавања плагирања. Разматрајући наставни план и програм студиског програма Екологија могу се констатовати одређени недостаци: изборних предмета је мало у понуди, студенти би требало да имају већи избор области са којима ће се ближе упознати. Опис предмета Биодиверзитет и заштита природе није било могуће прочитати јер се поклапа са претходним предметом. Предмет Методологија научно-истраживачког рада се не налази у документу Листа одговорних наставника и сарадника.

Б.4.2. Ни у једном документу није било могуће пронаћи број студената предвиђених за упис студијског програма Екологија.

Б.5.1. Није наведен конкретан број наставника који држи наставу на студијском програму Екологија. Имена наставника се не поклапају у различитим документима за исти предмет: у документу Лиценцирани студијски програм Екологија 300 ЕЦТС (Прилог 04) предмет Зрачење и бука држе наставници Милорад Балабан и Војислав Тркуља, а на Листи одговорних наставника је предвиђена Обренија Каламанда. Нема биографија нити библиографија за наставнике Милорад Живановић и Будислав Суша. Документација о наставницима није усклађена и није комплетна.

Не постоје информације о томе колико је наставника у сталном радном односу са пуним радним временом, нити је могуће одредити њихово оптерећење по семестру или недељи. **Б.5.2.** База података CV образаца (Прилог 3.6) је непотпуна и у њој се не налазе све неопходне информације о наставницима и сарадницима.

Б.6.1. У документацији не постоје информације колико има учионица, лабораторија, информатичких лабораторија, броја рачунара и библиотечких јединица доступних студентима. Није такође, наведено колики

простор по студенту је установа обезбедила (пошто нема ни података о броју уписаних студената).

ПРЕПОРУКЕ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ:

Студијски програм првог нивоа студија Екологија има потенцијал да буде квалитетан, али је неопходно открити поменуте недостатке. Документацију треба допунити недостајућим документима (поменутим у рубрици слабе стране). Исоходе учења треба пажљиво анализирати и приказати на јасан и видљив начин. Изборних предмета је мало у понуди, студенти би требало да имају већи избор области са којима ће се ближе упознати на мастер студијама. Документација о наставницима је најслабији део целокупне документације, нема списка наставник са њиховим оптерећењима. Њу треба успоставити на систематичан и прегледан начин. Није познато колико студента студира на програму, па није било могуће оценити ни ресурсе за учење на прави начин.

МЈЕСТО И ДАТУМ:

ПОТПИС РЕЦЕНЗЕНТА: _____